

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 1919, sp. zn. Rv II 69/19

Číslo: 101/1919

Právní věta:

Sporu o zrušení společenství dle § 830 obč. zák. nemusí se nutně účastniti všichni podílníci společné věci. Příslušnou žalobu nutno arci podati proti všem podílníkům, kteří se zrušení zpěčují, zbytečno jest však žalovati i podílníky, kteří se zrušením společenství souhlasí. Tito nemusí se také vesměs účastniti sporu jako spolužalobcové.

Při posuzování otázky nevčastnosti zrušení společenství nejsou rozhodny subjektivní (osobní) poměry podílníků, nýbrž poměry objektivní, dotýkající se podstaty věci a jevící ne tuto účinek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.11.1918

Spisová značka: Rv II 69/19

Číslo rozhodnutí: 101

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Ze 6 spoluvlastníků určitého pozemku žalovali dva spoluvlastníci tři další na zrušení společenství veřejným prodejem, tvrdíce, že jeden ze žalovaných zrušil o své újmě společenství, rozdělil pozemek fysicky na dílce, které nabídl ostatním podílníkům ku převzetí, proti čemuž se však žalobcové ohradili. Právní následníci po šestém (zemřelém) spoluvlastníku C-ovi nesúčastnili se sporu ani na straně žalobců ani na straně žalovaných, ohradili se však rovněž proti svémocnému fysickému rozdělení a vymohli si na příslušném pozůstalostním a poručenském soudu schválení, by pozemek byl za účelem zrušení spoluvlastnictví prodán veřejnou dražbou. – Prvý soud (okresní soud Brno-okolí) zamítl ne ten čas žalobu. Uznal, že zrušení spoluvlastnictví nucenou dražbou by bylo toho času v nevčas; nejen proto, že cena peněz za války značně poklesla a stále ještě klesá, kdežto cena statků, jmenovitě nemovitých neustále stoupá, takže by znamenal prodej pozemku za nynější doby pro vlastníky nepochybnou značnou ztrátu, nýbrž zejména i proto, že na nynějších válkou neobyčejně stížených vyživovacích poměrů má držba sebe menšího pozemku pro vlastníky kromobčejný význam, poskytujíc jim neocenitelné právní i faktické výhody samozásobitelů. Musí si tedy žalobci dle § 830 obč. zák. dáti líbiti poměrům přiměřený odklad zrušení spoluvlastnictví.

Odvolací soud (zemský soud v Brně) potvrdil tento rozsudek se změnou, že žaloba zamítá vůbec, a to z těchto důvodů:

Jest zjištěno, že knihovním spoluvlastníkem pozemku jest vedle sporných stran i zemřelý C., jehož pozůstalost, resp. nezl. právní nástupci se sporu tohoto ani na straně žalobců ani na straně žalovaných nesúčastnili. Když i žalobní návrh žádá, by bylo zrušeno též spoluvlastnictví C-a, pokud se týče jeho právních nástupců, nejsou žalobcové jednak k zastupování těchto legitimováni po stránce aktivní, jednak nemůže proti nim míti rozsudek právního účinku ve směru passivním, jelikož nejsou vůbec stranou ve sporu. Žalovaní se arcit' nebránili námitkou, že žaloba dílčí vyžaduje již svou povahou, by se všichni podílníci společné věci sporu účastnili. Proti tomu sluší však míti na zřeteli, že náleží soudu, aby podřadil zákonu zjištěný děj skutkový a dle toho pak sám posoudil, zda jest žalobní návrh odůvodněn čili nic. V přítomném případě nelze žalobě vyhověti; § 830 obč. zák. praví sice, že každý podílník může žádati za zrušení společenství, nestanoví však pro případ, že se domáhá tohoto zrušení žalobou, proti komu má žaloba a její návrh čeliti. Z povahy právního poměru všech podílníků společné věci vespolek plyne, že podílníci, kteří se domáhají zrušení společenství, musí podati žalobu proti všem ostatním podílníkům tak, aby ve sporu bylo celé společenství zastoupeno. Nestojít každý podílník ve zvláštním právním poměru ke každému jednotlivému podílníku, nýbrž všichni podílníci vespolek stojí k sobě jen v jediném právním poměru, který lze proto zrušiti jen jednotně. Na tom nemění ničeho ani okolnost, že příslušný pozůstalostní a poručenský soud schválil zrušení společenství veřejnou dražbou, poněvadž rozsudek nemá, jak bylo již řečeno, právního účinku proti pozůstalosti C-a, a nebylo by tedy jisto, zda lze celé společenství jednotně zrušiti. Aby to bylo umožněno, bylo na pozůstalosti C-a, resp. na jeho právních zástupcích, aby se sporu jako strana účastnili. Jelikož tak neučinili a žaloba musí směřovati proti všem ostatním podílníkům, schází žalovaným samotným passivní legitimace k žalobě. Bylo ji proto vůbec zamítnouti a nikoli pouze na ten čas, jak to učinil prvý soud, zamítnuv ji z důvodů, že žalobní návrh je podán v nečas a na škodu žalovaných.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalobců a uznal dle prosby žalobní. -

Důvody:

S hlediska dovolacího důvodu § 503 č. 4 c.ř.s. nelze dovolání upříti oprávnění. Odvolací soud zamítl žalobu pro nedostatek aktivní, pokud se týče passivní legitimace žalobní. Odvolací soud míní, že ve sporu o zrušení společenství ve smyslu § 830 obč. zák. musí býti účastněni všichni podílníci společné věci a že se proto spor nemůže odehráti pouze mezi podílníky jednotlivými. V případě, o němž se jedná, nejsou však nezl. dědicové po C-ovi ve sporu účastněni ani jako žalobcové ani žalovaní. Tuto nezbytnou účast ve sporu nemůže prý nahraditi usnesení okr. soudu v N., kterým schváleno bylo pozůstalostně a poručensky, by sporný pozemek byl prodán veřejnou dražbou za účelem zrušení společného vlastnictví. Tento názor soudu odvolacího nelze sdíleti. Není pochybnosti o tom, že, souhlasí-li všichni podílníci společné věci, lze již na základě tohoto dobrovolného projevu vůle zakročiti o veřejný prodej společné věci (§§ 267 a násl. nesp. pat.). Na snadě je dále, že proti těm podílníkům, kteří se zdráhají dáti souhlas, je nutno domáhati se soudcovského výroku, by jím zjednána byla náhrada za odepíraný dobrovolný souhlas a že žalobu dlužno vzhledem ku povaze právního poměru, ve kterém společníci navzájem se nacházejí, podati proti všem zpěčujícím se podílníkům současně. Naproti tomu nelze shledati v zákoně žádné opory pro mínění, že by podílník pořad práva nastoupivší byl povinen podati žalobu proti všem ostatním spoluvlastníkům bez rozdílu, tedy i proti těm, kteří dobrovolně dali svoje svolení. § 830 obč. zák. stanoví zcela všeobecně, že každý podílník může naléhati na to, by se společenství zrušilo, a nelze proto tohoto ustanovení použití za důvod v naznačeném směru. Naopak přičilo by se základním zásadám o uplatňování práv, aby se bylo dovoláváno soudcovské pomoci i proti tomu, kdo práva neporušil. Jsouť soudy povolány rozhodovati jen o sporných právech (čl. I. uvoz. zák. k c.ř.s.) a jest zejména v § 45 c.ř.s. stanovena sankce pro ten případ, když se bylo právní pomoci dovoláváno zbytečně. V daném případě je tu ohledně nezletilých

dědiců po C-ovi nejen souhlas s vymáhaným zrušením společenství, nýbrž dokonce žádost za veřejnou dražbu pozemku a není tudíž mezi žalobci a nezletilými dětmi v záležitosti, o niž jde, pražádného sporu. Bylo by proto nemístno a zbytečno, by žalobcové dovolávali se soudu i proti nezletilým spoluvlastníkům, když tito se žádáním žalobců souhlasí a sporu účastniti se nechtějí. Nebylo však také zapotřebí, by nezletilé děti účastnily se sporu jako spolužalobcové; neboť § 830 obč. zák. propůjčuje, jak již řečeno, každému podílníku právo, požadovati zrušení společenství, z čehož nelze ještě nikterak dovozovati, že všichni souhlasící spoluvlastníci musí vystoupiti jako žalobcové. K tomu přistupuje, že nikdo nemůže býti k vedení sporu nucen. Není proto důvod, z kterého odvolací soud žalobu zamítl, ospravedlněn. Důsledkem toho je nutno přikročiti k rozhodování ve věci samé. I v tomto směru je žalobci uplatňovaný dovolací důvod nesprávného právního posouzení (§ 503 č. 4 c.ř.s.) dán. Žalovaní namítali proti žádosti žalobní hlavně, že by zrušení spoluvlastnictví bylo pro tentokrát v nečas, jelikož prý po trvání války mají pozemky pro každého vlastníka největší cenu, poskytující mu možnost, pěstovati si na něm plodiny a potraviny k výživě nezbytně potřebné. Tuto námitku nelze však uznati za důvodnou. Při posuzování otázky nečasnosti zrušení společenství ve smyslu § 830 obč. zák. nejsou rozhodny poměry subjektivní, nýbrž objektivní, které se dotýkají podstaty věci samé a jeví na tuto věcný účinek. Neboť při více podílnících mohl by nastati případ, že pro osobní poměry toho kterého podílníka by byla nečasnost zrušení společenství vždy dána a že by spoluvlastníku zrušení se domáhajícímu odňata byla po případě vůbec možnost, uplatniti právo jemu dle § 830 obč. zák. propůjčené. Nemůže proto padati na váhu okolnost, že prodejem pozemku bylo by zásobování žalovaných potravinami znesnadněno, poněvadž tato okolnost je rázu subjektivního, majíc svůj důvod hlavně jen v dotýčných osobních poměrech žalovaných, kdežto na pozemek vlivu nepříznivého nemá, naopak hodnotu jeho vzhledem ku všeobecně stíženým poměrům životním a zásobovacím jen zvyšuje. Nelze proto za to míti, že by zrušení společenství ku pozemku, posuzuje-li se z naznačeného stanoviska objektivního, bylo žádáno v čase nepřítomném, důsledkem čehož jest žádost žalobní oprávněna. Žalovaní poukázali kromě nečasnosti zrušení spoluvlastnictví i k tomu, že prodeje pozemku není zapotřebí také proto, poněvadž hmotným jeho rozdělením, které provedl jeden ze společníků, bylo každému spolumajiteli umožněno, užívati samostatně fysického dílu pozemku, odpovídajícího jeho ideálnímu podílu. Než k námitce této nelze přihlížeti. Neboť fysické rozdělení pozemku sporného stalo se, jak žalovaní nepopřeli, svémocně, dle pojmu společného vlastnictví nesmí však vůbec žádný podílník bez svolení ostatních ve věci společné ničeho změnit (§ 828 obč. zák.); toto fysické rozdělení, proti kterému se žalobcové ohradili a které vůči nim nemá proto platnosti, nemůže tudíž býti na úkor právu jim dle § 830 obč. zák. příslušejícímu. Náleželo proto dovolání žalobci, jež se stanoviska § 503 č. 4 c.ř.s. jest odůvodněno, vyhověti, rozsudek změnit a oprávněné žádosti žalobní dáti místo.